

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

"KADER DAİMA, DIŞARIDAN RUHA TEMAS
ETMEDEN ÇOK ÖNCE ZİHİNDE VE
BEDENDE HÜKÜM SÜRMeye BAŞLAR."

STEFAN

ZWEIG

BİR
KALBİN
ÇÖKÜŞÜ

9. BASKI
Çeviri: ESEN TEZEL

♥ can
modern

STEFAN ZWEIG
BİR KALBİN
ÇÖKÜŞÜ

Can Modern

Bir Kalbin Çöküşü, Stefan Zweig

Almanca aslından çeviren: Esen Tezel

Untergang eines Herzens

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2018

9. basım: Temmuz 2020, İstanbul

Bu kitabın 9. baskısı 6 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Burçak Başpınar

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-3749-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750737497

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

STEFAN ZWEIG

BİR KALBİN ÇÖKÜŞÜ

ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Esen Tezel

Stefan Zweig'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

<i>Dünün Dünyası</i> , 1985	<i>Hayatın Mucizeleri</i> , 2011
<i>Amok Koşucusu</i> , 1990	<i>Montaigne</i> , 2012
<i>Yarının Tarihi</i> , 1991	<i>Vicdan Zorbalığa Karşı ya da</i>
<i>Lyon'da Düğün</i> , 1992	<i>Castellio Calvin'e</i> , 2014
<i>İnsanlığın Yıldızının Parladığı</i>	<i>Üç Usta: Balzac, Dickens,</i>
<i>Anlar</i> , 1995	<i>Dostoyevski</i> , 2015
<i>Joseph Fouché</i> , 1996	<i>Mary Stuart</i> , 2016
<i>Günlükler</i> , 1997	<i>Şeytanla Savaş: Hölderlin, Kleist,</i>
<i>Satranç</i> , 1997	<i>Nietzsche</i> , 2017
<i>Değişim Rüzgârı</i> , 1998	<i>Kendi Hayatını Yazan Üç Yazar:</i>
<i>Amerigo</i> , 2005	<i>Casanova, Stendhal, Tolstoy,</i>
<i>Marie Antoinette</i> , 2006	<i>2017</i>
<i>Sabırsız Yürek</i> , 2006	<i>Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu</i>
<i>Rotterdamlı Erasmus</i> , 2008	<i>- Bir Kadının Hayatından 24</i>
<i>Balzac</i> , 2009	<i>Saat</i> , 2017
<i>Macellan</i> , 2010	<i>O Mıydı?</i> , 2018
	<i>Olağanüstü Bir Gece</i> , 2019

STEFAN ZWEIG, 1881'de Viyana'da doğdu. Avusturya, Fransa ve Almanya'da öğrenim gördü. Savaş karşıtı kişiliğiyle dikkat çekti. 1919-1934 yılları arasında Salzburg'da yaşadı, Nazilerin baskısı yüzünden Salzburg'u terk etmek zorunda kaldı. 1938'de İngiltere'ye, 1939'da New York'a gitti, birkaç ay sonra da Brezilya'ya yerleşti. Önceleri Verlaine, Baudelaire ve Verhaeren çevirileriyle tanındı, ilk şiirlerini ise 1901'de yayımladı. Çok sayıda deneme, öykü, uzun öykünün yanı sıra büyük bir ustalıkla kaleme aldığı yaşamöyküleriyle de ünlüdür. Psikolojiye ve Freud'un öğretisine duyduğu yoğun ilgi, Zweig'in derin karakter incelemelerinde ifade bulur. Özellikle tarihsel karakterler üzerine yazdığı yorumlar ve yaşamöyküleri, psikolojik çözümlemeler bakımından son derece zengindir. Zweig, Avrupa'nın içine düştüğü siyasi duruma dayanamayarak 1942'de Brezilya'da karısıyla birlikte intihar etti.

ESEN TEZEL, 1978'de İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Franz Kafka, Stefan Zweig, Thomas Mann, Emine Sevgi Özdamar, Cees Nooteboom gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Halen serbest editör ve çevirmen olarak çalışmaktadır.

BİR KALBİN ÇÖKÜŞÜ

Kader, bir kalbi acıyla sarsmak için her zaman güçlü bir çıkışa ve şiddetle etkileyen bir güce ihtiyaç duymaz; özellikle kaçamak sebeplerle yıkımı ortaya çıkarmak için onun müthiş yaratıcılık arzusunu kamçılar. Körleşmiş lisanımızda bu ilk hafif dokunuşlara sebep deriz ve şaşkınlıkla minicik ölçüsünü sık sık kuvvetli bir şekilde etkilemeye devam eden güçle karşılaştırırız; ama bir hastalık çok kısa sürede tanımlanabilir, bir insanın kaderi çok kısa sürede görünür görünmez başlar ve olay olur. Her zaman akılda ve kanda, dışarıdan ruha dokunmadan önce kader uzun süre içerde vazifesini yerine getirir. Kendini tanımak artık kendini savunmak olur ve çoğunlukla da hiçbir işe yaramaz.

Yaşlı adam –ona Salomonoglu deniyordu ve evde gizli komisyonun müşaviri de denebilirdi.– Paskalya sebebiyle ailesine eşlik ettiği Gardone otelinde gece yoğun bir sancıyla uyanmıştı: Beden onu acımasız bir cendereyle sıkıyor gibiydi ve gerilmiş göğüsten nefes zorlukla çıkıyordu. Yaşlı adam korkuyor, sık sık

safrâ kesesinin spazmlarından acı çekiyordu ve doktorun tavsiyeleri karşısında ailesinin kararına uyarak Kaslbader Kürü yerine güneyde konaklamayı seçmişti. Tehlikeli bir nöbet olup olmadığı hemen anlamak için korkarak, endişeyle geniş gövdesini—hâlâ devam eden dayanılmaz ağrı ortada hafifliyordu— eliyle yokladı. Sadece mide safrâ kesesini sıkıştırmıştı, anlaşıldığına göre sık sık oraya seyahat için gelenlerin başına geldiği gibi, alışılmadık İtalyan lezzetlerinin ya da hafif bir zehirlenmenin sonucu olabilirdi. Yüreği ferahlayınca titreyen eli geri gitti, ama baskı hâlâ devam ediyor ve nefes almayı güçleştiriyordu: Bu şekilde yaşlı adam yatakta hantallaşmış bir halde, en ufak bir hareketi yaparken bile inleyerek yatıyordu. Ve gerçekten: Ayakta dikildiğinde ve daha çok yürürken sıkıntıdan daha bitkin düşüyordu. Ama karanlık oda da dardı ve bundan başka yandaki yatakta uyuyan karısını uyandırmaktan ve onu gereksiz yere endişelendirmekten korkuyordu. Bu yüzden robdöşambrını sırtına geçirdi, çıplak ayaklarına da keçe terliklerini çekip, orada birazcık bağıra çağıra konuşmak ve can sıkıntısını azaltmak için, koridorda dikkatli bir şekilde el yordamıyla ilerledi.

Bir anda, karanlık koridorun karşısındaki kapıyı açınca, kilise kulesinin saati iyice açılmış pencereden içerisini cınlatmıştı. Kuvvetli bir dört vuruş ve sonra titreyen çanın vuruşları göl üzerinde yumuşadı: Sabahın dördüydü.

Uzun koridor tamamen karanlıktaydı. Ama yaşlı adam onu gündüzden net bir şekilde hatırladığı için dosdoğru giderek ilerliyordu. Işığa ihtiyaç duymadan ilerliyor kuvvetle nefes alarak geldiği noktadan diğerine ulaşıyordu ve atılan her adım, yavaş yavaş göğsün üzerindeki sıkışıklığı gidermiş olmanın, memnuniyetini ifade ediyordu. Ağrının rahatlatan egzersizlerle hemen hemen tamamen rahatlatacağına kendisini çoktan inandırmıştı, bir gürültü onu korkuyla durdurunca tekrar odasına döndü.

Gürültü: Karanlıkta bir yerlerden gelen fısıltıydı, incecik ve açıkça anlaşılabilirdi. Tahta kirişler çatırdamıştı, bir şey

fısıldıyor, hareket ediyordu ve bir saniye için biraz açık duran kapıdan dar bir koni şeklindeki ışık şekilsiz karanlığı yarmıştı. Bu neydi ki? Otomatik olarak yaşlı adamın bir köşeye gizlenmesi hiçbir şekilde meraktan değil, sadece tuhaf gece gezmesinde yakalanmış olmanın verdiği, kolayca anlaşılabilecek mahcubiyet duygusunun bir yansımasındandı. Ama istemese de hemen koridordaki ışık üzerine gelince, beyazlar giymiş dişi biri eşkâlin bu odadan dışarı kaydığını ve koridorun sonunda kayboluşunu gördüğünü zannettiği bir an yaşamıştı. Ve gerçekten orada koridorun son kapılarından birinde aynı anda hafifçe bir mandalın açılmasının sesi duyulmuş. Sonra her şey tekrar karanlık ve nefes kesici olmuştu.

Yaşlı adamın aniden kalbine bir darbe yemiş gibi başı dönmeye başlamıştı. Orada koridorun en sonunda, kapı mandalının haince hareket ettirildiği yerde, oradaydılar... yalnızca kendi odaları oradaydı, ailesi için kiraladığı üç odalı apartman dairesinde. Karısını, onu birkaç dakika önce uyur vaziyette bırakmıştı, –hayır, bir yanılsama mümkün değildi– konuk odasından geri dönen bu dişi eşkâl, on dokuz yaşlarındaki kızı Erna'dan başkası olamazdı.

Yaşlı adamın bütün bedeni ürpermiş, dehşetten her yanı buz kesmişti. Kızı Erna, çocuk, ince ruhlu çocuk –hayır, o olamazdı, yanılmış olmalıydı– Orada misafir odasında ne yapıyor olmalıydı? Değilse... Vahşi bir hayvan gibi düşüncelerini kendisinden uzaklaştırdı ama kaçan figürün hayaletimsi görüntüsü şakaklarına, çekip koparılamayacak, çıkarılamayacak şekilde hükmedercesine kazınmıştı: Kesin olarak öğrenmeliydi bunu. Soluk soluğa kapıya kadar koridorun duvarlarını yoklayarak yanlarındaki komşuya ait olan kapıya geldi, ama korkunçtu: tam burada, tam koridordaki bu bir kapıda, tek bu kapıda, boşluktan gelen ışığın ince çizgisi titremişti ve anahtar deliğinden haince –beyaz nokta süzülmüştü: Sabahın dördünde odasındaki ışığı hâlâ yakıyordu! Ve yeni bir tanıklık: içerden elektrik düğ-

mesinin sesi gelir gelmez, ışığın beyaz ince çizgisi iz bırakmadan siyaha dönuştü –hayır, hayır burada kendini kandırmaya gerek yoktu– Erna, kızı, orada gece vakti misafirin yatağından süzülen kızıydı. Yaşlı adam korkudan ve soğuktan titrerken, bedeni aynı anda ter döküyor gözeneklerine doluyordu. Kapıya vurmak, utanmadan yumruklarla parçalamak, içinden geçen ilk duygu olmuştu. Ama ayakları geniş gövdenin altında salınıyordu. Kendini odasına yatağına atabilmesi için zorlukla gücünü topladı: Nefes aldırmayan duygularla oraya yığılıp kalmış bir hayvan gibi kendini yatağına atmıştı.

Yaşlı adam yatakta kıpırdamadan yatıyordu; gözleri açık karanlığa dikilmişti. Yanından karısının endişesiz ve yorgun nefesi geliyordu. Önce onu sarsarak uyandırıp korkunç keşfinden bahsetmeyi, kalbini bağırarak açmayı ve yatıştırmayı düşündü. Ama bu korkunç şeyi nasıl ifade edecekti, yüksek sesle mi? Hayır, asla, asla dudaklarına bu sözcükler gelmemeliydi. Ama ne yapmalıydı? Ne yapmalı?

İyice düşünmeye çalıştı. Ama düşünceler yarasalar gibi görmeden birbirine dolanarak sendeliyorlardı. Öylesine akıl ermez bir şeydi: Erna, bu narin, rahat yetişmiş çocuk... Onu okul kitaplarını okurken bulalı ne kadar olmuştu, küçük pembe parmaklarıyla çaba sarf ederek zor harfleri yazmaya çalıştığı günler nerede kalmıştı? Onu soluk mavi formasıyla okuldan alıp şekerçi dükkânına götürdüğü günler, şeker bulaşmış dudaklarıyla verdiği çocukça öpücük nerede kalmıştı?...Daha dün değil miydi?... Hayır, yıllarca önceydi... Ama daha dün ne kadar da çocukça davranıyordu, evet gerçekten daha dün ona, vitrinde renkleriyle dikkatini çeken parlak mavi süveteri alması için yalvarmıyor muydu? “Babacığım, lütfen! Lütfen!”, diyerek –katlanmış elleriyle ve asla reddedemeyeceği kendinden emin neşesiyle... Ve şimdi, şimdi onun kapısından on inç ötede gece gece yabancı bir erkeğin yatağına sokuluyor ve hırsla çıtırçıtlak onunla yuvarlanıyordu...

“Tanrım!... Tanrım!..”, diye inledi farkında olmadan yaşlı adam. “Bu utanç! Bu utanç!... benim çocuğum, benim narın, uçan kuştan esirgediğim çocuğum, herhangi bir adamla.. Kiminleydi?... Kim olabilirdi ki?... Henüz üç gündür Gardone’deyiz ve o daha önce süslü püslü züppeyi, bu dar kafalı Conte Ubaldi’yi, İtalyan subayı ve bu Meckenburger’li centilmen biniciyi tanımyordu... Daha henüz İkinci gün dansa tanışmışlardı onlar ve o, bir... Hayır, bu ilk olmamalıydı, hayır... daha önceden başlamış olmalıydı... Evde... Ve anlamadım, hiçbir şey sezinlemedim, Ben akılsız adam, su katılmamış deli... Ama onlar hakkında ne biliyordum ki?... Bütün gün onun için arı gibi çalışıyor, daha önce örnek çantasıyla istasyonda olduğu gibi on dört saat büroda oturuyordum... Yalnızca onlara para kazanmak için, onlar güzel elbiselere sahip olsunlar ve zengin olsunlar diye para kazanmak için... Ve akşam yorgun, tükenmiş eve geldiğimde, onlar evde olmazlardı: Tiyatroda, balolarda, toplantılarda... Bütün gün ne yaptıklarını nasıl bilebilirdim ki?... Ama artık çocuğumun geceleri genç, duru bedeniyle sokaktaki herhangi biri gibi erkeklere gittiğini biliyorum... Oh, bu nasıl bir utanç!..”

Yaşlı adam tekrar bir ah çekti yüreктen. Her yeni düşünce yarasını deşiyor, ona beyninden kanı akıyor ve içinde kurtçuklar eşeleniyor gibi geliyordu. “Ama neden her şeye göz yumdum?... neden hâlâ burada yatıyorum ve gam kasavet çekiyorum, o iffetsiz bedeniyle doymuş yatarken... Neden ayıbını bildiğimi öğrenmesi için hemen odaya dalmamıştım?... Neden kemiklerini kırmamıştım?...Çünkü zayıf biriydim... Çünkü korkağım... Her ikisine karşı her zaman da zayıf olmuştum...Onlara her şeyde itaat etmiştim... Yaşamlarını kolaylaştırdığım için gururluydum, benimkisi zor olsa da... Parayı tırnaklarımla kazıyarak kuruş kuruş kazanmıştım... Sadece onları mutlu görmek için ellerim parçalanıyordu... Zorluklarla onları zengin gibi yaşattım ama onlar beni utandırdılar...Onlara yeteri kadar nazik davranmıyormuydum?... çok mu kaba sabaydım... Eğitimimi tamamlamış

olsaydım keşke... On iki yılda beni okuldan almışlardı, para kazanmak zorundaydım. Kazanmak, kazanmak... Köyden köye gitmek, örnek çantasını taşımak zorundaydım ve daha sonra da kendi iş yerimi açmadan önce şehirden şehire müşterilere tanıtım yapmıştım... Ama onlar nadiren yukarıda evimizde oluyorlar, benim eski namuslu ismimi kullanmak artık istemiyorlardı... Eşime artık daha kibar görülmesi için, Salomonunoğlu diye hitap etmemeleri için ve Ticaret Odasını, müşavirleri satın almak zorunda kalmıştım. Kibar! Kibar!... Bu kibarlık budalalığına, onların "—Kaliteli" toplumuna karşı çıkıp, onlara annemin Allah rahmet eylesin, evi sessizce idare etmesini, babam ve benim için alçakgönüllülükle çalışmasını anlattığımda... bana eski moda bunlar deyip gülmüşlerdi... "—Sen eski modasın, babacık", diye alay etmişlerdi... evet, eski moda, eski moda,... ve artık yabancı erkeklerle yabancı yataklarda, benim çocuğum, biricik çocuğum... Oh, bu utanç, bu utanç...

Yaşlı adamın ciğerini yakan inleten ıstırabı yanında yatan karısını uyandıracak kadar korkunçtu. "Ne oluyor?", diye uyku mahmurluğu ile sorduğunda, yaşlı adam hareket etmeyip nefesini tutmuştu. Ve öylece sabaha kadar ıstırabının karanlık tabutunda, solucanlar kemiriyor gibi düşünceleri tarafından kemirilerek hareketsiz kalmıştı.

Sabahleyin kahvaltı masasına ilk olarak o gelmişti. İç çekecek orada oturuyor ve her lokma ona tiksinti veriyordu.

"Gene yalnızım.", diye düşündü, "Her zaman yalnızım!... Yarın büroya gitsem, danslarından ve tiyatrolarından yorulmuş tembel tembel, rahat ve huzurlu uyurlar... Akşam eve geldiğimde de hemen gruplarındaki eğlencelerine devam ederler: Orada bana ihtiyaç duymazlar... oh, para, kahrolası para onları bozdu... onları bana yabancı yaptı... Ben deli sürüyle biriktirdim ve kendi kendimden çaldım, kendimi fakirleştirdim... ve böylece onlara kötü oldum... elli anlamsız yıl arı gibi çalıştım, kendime boş bir gün ayırmadan ve şimdi yalnızım..."

Yavaş yavaş sabırsızlaşıyordu. “Neden gelmiyor, onunla konuşmak istiyorum, ona söylemek zorundayım... hemen buradan gitmek zorundayız, derhal... neden gelmiyor... muhtemelen hâlâ yorgun, benim kalbimi kırdıktan sonra vicdanı rahat muhteşem bir uyku çekiyor, ben deli...Ya anne saatlerce temizlik yapar, banyo yapmak zorunda, süslenip püslenmeli, manikür yaptırmalı, saçını yaptırmalı, on birden önce aşağı gelmez... Bunda şaşılacak ne var?... Bir çocuktan ne beklenir ki?... Oh, para, kahrolası para.”

Arkadan bir ayak sesi geldi. “Günaydın, babacık, iyi dindendin m.?” Yan taraftan bir şey nazıkçe eğilmiş, ince bir öpücük zonklayan alnına konmuştu. Farkında olmadan başını geriye çekti: Coty parfümlerinin tatlı şehvetli kokusundan tiksinti duydu. Ve sonra...

“Ne yaptın sen, babacık... gene keyfin yerinde değil... Bir kahve, garson, jambon ve yumurta... kötü uyudun ya da kötü bir haber var...”

Yaşlı adam nefsine hâkim olmuştu. Cesaretini kaybetmiş şekilde ona bakmadan ve suskun şekilde başını eğdi. Sadece ellerini, masanın üzerindeki sevdiği ellerini görüyordu: Rahat ve manikürlü, şımartılmış zayıf tazi köpeği gibi örtünün beyaz çimenlerinde oynuyorlardı. Titredi. Ürkekçe bakışları nazık genç kadın kollarından yukarı çıktı, çocukluğundaki kolları gibiydi... Bugüne kadar ne kadar zaman geçmişti?... Yatmaya gitmeden önce ne kadar çok kucaklaşmışlardı... İnce süveterinin altındaki göğsünde nefes aldıkça inip kalkan bir kabartı gördü. “Çıplak... çıplak... yabancı bir adamla oynaşmış...”, diye düşündü içinden hüüzünle. “Adam bunların hepsini kavramış, dokunmuş, okşamış, tatmış ve keyfini çıkarmıştı... benim canım ve kanım.. çocuğum.. oh, bu yabancı herif...”

Bilinçsizce gene içini çekmişti. “Neyin var ki babacık?”, diyerek onu pohpohlayarak yaklaşmıştı kızı. “Neyim mi var?”, sorusu içinde çın çın ötmüştü. “Kızın bir fahişe ve bunu ona söylemeye cesaretin yok.”

Ancak belli belirsiz mırıldanmıştı: "Hiçbir şey! Hiçbir şey!" ve onun sorgulayan bakışlarına karşı kullanılmış sayfalardan bir perde inşa etmek için telaşla bir gazete kaptı, zira onun bakışlarıyla karşılaşmak ona gücünü kaybettiriyor, elleri titriyordu. "Yalnız olduğumuz sürede ona söylemek zorundayım.", diye düşündü, azap çekiyor, sesi de çıkmıyordu; bir kere bile bakışlarını kaldırma gücünü kendinde bulamamıştı.

Ve birdenbire ani bir hareketle koltuğunu geri çekti ve iradesine rağmen gözyaşlarının sel gibi yanaklarından akacağını hissettiğinden bahçeye doğru ağır adımlarla kaçtı; Kızının bunu görmesini hiç istemiyordu zira.

Bastıbacak yaşlı adam bahçede şaşkın şaşkın dolaşmış ve bakışlarını uzun süre gölden ayıramamıştı. Bastırdığı gözyaşlarıyla donuklaşan yüreğiyle bu manzaranın güzelliğinin keyfini çıkarmaktan da kendini alamıyordu. Gümüş rengi ışığın arkasında yükselen yeşilin her tonu, siyah selvi ağaçları tarafında ince fırça darbeleriyle gölgelendiriliyor, yumuşak renkler tepelere ve onların arkasındaki yalçın dağlara, sert ve kibirsiz gölün letafetini bir bakışta içine sindirerek, ciddi erkeklerin sevgili çocukları önemsiz bir oyun gibi gördüğü şekilde bakıyordu. Tanrı'nın güneyinden gelen bu zamansız içe dolan kutsal gülümsemesi, nasıl da nefis, kokulu ve dostça tavırlarla iyi niyetli ve mutlu olmayı özendiriyordu! "Mutluluk!" Yaşlı adam darmadağın olmuş ağır kafayı salladı. "Burada mutlu olunabilseydi keşke! Bir kere olsun dertsiz dünyanın güzelliğini hissetmek istiyorum... Elli yıl yazıp hesap yaptıktan ve Yahudi pazarlığı içinde olduktan sonra, bir kere olsun aydınlık birkaç günün keyfini çıkarmak istiyordum... Bir kere, bir kere, kendimi gömmeden önce... altmış beş sene Tanrım, o anda, ölüm birine elini uzatıp bedenini aldığı anda para hiçbir işe yaramıyor, sadece doktorlar... Ölüm gelmeden önce kendim için yalnızca birkaç rahat soluk daha istiyordum. Ama rahmetli babam her zaman: "Eğlencenin bizim gibi birisi için hiç önemi yoktur, mezara kadar sır-

tında çanta taşınır.", derdi... Dün bir kere olsun kendimi keyfin kucağına bırakacağımı dile getirmiştım... Dün orada mutlu bir insan gibiydim, benim güzel aydınlık çocuğum için seviniyor, onun sevincine ortak oluyordum... Ve Tanrı beni cezalandırıp beni benden aldı..Çünkü bundan sonrası için her şey bitti... Artık kendi çocuğumla konuşamam... gözlerine bakamam, öylesine utanıyorum ki... Her zaman evde, büroda ve geceleri yatakta; şimdi o nerede?, Ne yaptı?... diye düşünmek zorunda kalacağım...Artık eve huzurla gelmek yok ve o orada oturur ve üstüme atlar ve bana baktığında kalbim dayanmaz, genç ve güzel... Beni öptüğünde kendi kendime soruyorum, dün ona kim sahip oldu?, diye, bu dudaklara... Benden her uzaklaştığında, korku içinde yaşamak... gözlerine baktığımda utanç duymak. – Hayır, böyle yaşayamam, böyle yaşayamam... ”

Yaşlı adam mırıldanarak ileri geri bir sarhoş gibi sallanıyordu. Bakışları hâlâ göle odaklanmış, gözyaşları sakalına akmaya devam ediyordu. Kıskaçı kaldırmak zorundaydı. Ve önünden geçen genç bahçıvanın afallayarak durup yüksek sesle kahkahayı patlatmasını ve birkaç müstehcen İtalyanca eğlenceli sözcükle alay ettiğini görünce, nemli miyop gözleriyle beceriksizce dar yolda dikilip kalmıştı. Bu, yaşlı adamı sancılı bocalamalarından uyandırmıştı; gözlüğüne uzanıp almış ve bahçenin yan tarafına süzülüp oradaki bir banka insanların önünde kendini âdeta gömmüştü.

Ancak bahçedeki ıssız yerlere sokulması pek kolay değildi, sol taraftan gelen bir gülme onu öylesine korkutmuştu ki... Kendisinin tanıdığı ve şu anda kalbini parçalayan bir gülmeydi bu. Onun için bir müzikti, on dokuz senedir, kızının coşkusunun bu hafif gülüşü... Bu gülme için, gecelerce üçüncü sınıfta Prusya ve Macaristan'ın içlerine kadar, bu kaygısız neşenin çiçeklendiği bitki toprağını beslemek için yolculuk etmişti... Yalnızca bir gülüş için yaşamıştı o...Vücudundaki safra kesesi ağrıdan kazınırken... her zaman bu gülüş sevgili ağzında bu şekilde çınlamaya devam etmişti. Ama şimdi kor halinde bir

testere gibi bu kahrolası gülüş organlarını bağırsaklarına kadar kesiyordu.

Ancak isteksizlik artmıştı. Kızı tenis kortunda raketi, gevşek eklemlerini oyunda yukarı fırlatıyor ve tekrar yakalayarak, eldivensiz elinde çevirerek duruyor ve havada dönen bir vuruşla coşkulu gülüşünü masmavi gökyüzüne gönderiyordu. Üç Beyefendi; rahat tenis gömleğiyle Conte Ubaldi, vücuda oturan ve herkesin iç geçirdiği, heyecan verici üniformasıyla subay, kusursuz Breechesin (Dize kadar olan kısa pantolon) içindeki centilmen binici, hayranlıkla ona bakıyorlardı. Profilden heykel gibi görünen gözü açık üç erkek eşkâli, müzik çalan bir oyuncağın üzerinde kanat çırpın kelebek gibi onun etrafında dönüyordu. Yaşlı adam izlemekten kendisini alamamıştı. Tanrım, parlak kısa elbisesiyle ne kadar da güzeldi, güneş akarak sarı saçlarında dağılıyordu! Ve kendi hafifliği içinde bu genç uzuvları koşarken ve atlarken hissetmek, eklemlerin bu rahatlatan ritmik itaatiyle mest olarak coşmak ne kutsaldı. Şu anda da beyaz tenis topunu coşkuyla havaya fırlatmıştı, arkasından bir ikincisi üçüncüsü geldi; harikaydı, genç kız bedeninin ince uzun dalı eğildiğinde ve yakalamaya çalıştığında dalgalanıyor gibi görünüyordu, son topu yakalamak için havaya sıçramıştı şu anda. Onu böyle, ateş saçan bedeninin üzerindeki gülüşün gümüşü dumanıyla, –kendisi beyaz, belirsizce dalgalanan alev gibiydi– gururlu alevlerle ateşlenişini hiç görmemişti.– Bakire bir Tanrıça, güneyin bahçelerinde bir sarmaşık, gölün yansımasının beyazımsı mavisinde dehşet içinde yükseliyordu: Kazanılması çok istenen oyundaki bu ince ve dinç beden evde hiç böylesine dans ederek vahşileşmemişti. Asla, hayır, asla boğucu duvarların arasına sıkışmış şehrin içinde onu böyle görmemiş, caddede ve odada sesini, anında şarkı söylemeye hazır bir neşe içindeki gırtlığın, dünyevi sıkıntısından kurtulup tarla kuşu gibi ötüşünü hiç duymamıştı, hayır hayır, hiç böylesine güzel görmemişti onu. Yaşlı adam gözlerini ona dikmiş bakıyor, bakıyordu. Her şeyi unutmuş sa-

dece ve sadece bu beyaz uçuşan alevi görüyordu. Ve sonsuza kadar onun görüntüsünü tutkulu bakışlarla emerek öylece kalsaydı keşke, çevik bir dönmeyle, soluk soluğa kanat çırpır gibi bir sıçramayla, gösteri yapan topların sonuncusunu yakalamasını, nefeslenerek, soluklanarak, kendini kaptırıp, gülen gururlu bakışı hiç bıkmadan göğsüne bastırmış olsaydı. “Bravo, Bravo”-operada bir arıyı alkışlar gibi alkışlamıştı onun topu ustaca yakalamasını heyecanla seyreden üç erkek. Bu gırtlaktan gelen sesler yaşlı adamı büyüünden uyandırmıştı. Öfkeyle gözlerini dikmiş onlara bakıyordu artık.

“Oradalar, alçak herifler.”, kalbi çıkacak gibi atıyordu. “Oradalar... Ama onlardan hangisiydi?... Bu üçünden ona sahip olan hangisiydi?... Nasıl ince bir zevkle süslenip püslenmişlerdi, parfümler sürmüşler, tıraş olmuşlardı, bu haylazlar... Onların yaşlarındayken bizler büroda yamalı pantolonlarla oturuyor ve müşterilerin yanına yamuk yumuk topuklarla gidiyorduk... Ya bu adamların babaları bugün belki de hâlâ öylece oturuyorlar ve onların yüzünden tırnakları kanayınca kadar çalışıyorlardı... oysa bunlar dünyayı dolaşüyor, tasasız güneşte yanmış yüzleri ve parlayan küstah gözleriyle sevgili Tanrı'nın gününü alıyorlardı... böyle olunca kolayca dinç kalınabilir ve neşeli de ve bu şekilde sadece yaldızlanmış birkaç söz etmek ve sonra yatağa atmak için süse düşkün bir çocuğa ihtiyaç duyulabilir... Ama bu üçünden hangisiydi?... Elbisesinin içinde onu çıplak görüp ağzını şapırdatanın onlardan biri olduğunu, biliyorum... Onun sıcaklığını ve çıplaklığını biliyor ve bu akşam tekrar olmasını isteyerek kaş göz işareti yapıyor-, oh, bu köpek... Öldürseye kırbaçlanacak bu köpek!”

Karşıdan onu fark edince, kızı raketi sallayarak selam vermiş ve ona gülmüştü, beyler de selamlamışlardı onu. Karşılık vermemiş, sadece sel gibi akan kan çanağına dönmüş bakışlarını neşesinden kabına sığmayan ağzına dikmişti: Hâlâ böyle utanmadan gülebilen... Ama belki orada biri daha belki de içinden gülüyor ve orada olan yaşlı aptal, geceleri horlayarak

geçiren Yahudi'yi düşünüyordu... yaşlı deliyi keşke tanısaydı!... Evet, ben biliyorum, siz gülüyorsunuz, pis bir kusunun üzerine basar gibi üzerime basıyorsunuz... ama kız da, neşeyle ve istekle yıldırım gibi size, yatağa koşuyor... Ve anne, artık biraz şişmanlamış, takıp takıştırmış, makyajlı, eski havası kalmamış, ancak o ikna edilir, belki de minik bir dans girişimi olabilir... haklısınız, onun köpeği, evet haklısınız, onlar, azmış kadınlar sizin peşinizden koşarlarsa, namussuzlar... Burada başkasının kalbi parçalanıyormuş, sizi niye ilgilendirsın ki... Sadece o sizden keyif alıyorsa, onlar keyif alıyorsa daha ne olsun ki, rezil kadınlar... Bir revolver ile sizi yere sermeli, bir kırbaç ile üzerinize yürümeli... Ama kimse bir şey yapmadığı sürece evet siz haklısınız... Öfke içinizi bir köpeğin önüne atılanı yiyip bitirdiği gibi kemirdiği sürece... Böylesine korkak, acımasızca korkak olduğu sürece evet siz haklısınız... Oraya gitme, utanmazlar yakalarlar ve kollarını koparırlar... Ağzındaki safra ile burada öyle suskun durulursa, korkak, korkak, korkak..."

Öfkenin güçsüzleştirdiği yaşlı adam sendeleyince parmaklıklara tutunmak zorunda kalmıştı. Ve aniden kendi ayaklarının önüne tükürdü ve bahçeden sendeleyerek çıktı.

Yaşlı adam küçük şehirde ağır ağır gezinirken aniden bir serginin önünde durdu; turistlere yönelik her türlü elişleri, gömlekler ve ağlar, bluzlar ve olta takımları, kravatlar, kitaplar, fırın ürünleri renkli raflarda ve piramit şeklinde yan yana rastgele yerleştirilmişlerdi. Ama onun bakışları sadece zarif eski eşyaların arasında pek önemsenmeyen bir tek şeye odaklanmıştı: Boğumlu bir baston, kalın ve kaba, ucu demirden dağın zirvesi gibi şekillendirilmiş, ele ağır geliyor ve bir vuruşla devirecek gibi korkutucuydu da. "Yere sermek... yere sermek, köpeği!" Düşünce karmakarışık ve neredeyse çılgınca bir heyecana dönüşünce, yumrulu bastonun çok ufak bir bedel karşılığında satın alacağı depoya yöneltmiş buldu kendisini. Yumruğunun içindeki bu ağır, heybetli-tehlikeli şeyden daha kuvvetlisini nadiren görmüştü: Bedensel zayıflıklarda bir

silaha sahip olmak her zaman gerçekten daha çok güven vericiydi. Bastonu kavramadan önce kaslarının nasıl şiddetle gerildiğini fark etti: “Yere sermek... köpeği yere sermek!”, diye mırıldanıyordu kendi kendine ve ağır sendeleyeni adımları bilinçsizce daha sağlam, daha dik, daha süratli olmuştu; yürüyordu artık, evet kumsal yolunda hızlanan gidişinden daha çok, kabaran tutkusundan kabına sığmayarak gittikçe daha kuvvetli kavrayan eli kasıldığı için ter içinde kalmış nefes nefese ileri geri koşuyordu.

Silahıyla salonun mavimsi serin gölgesine girdiğinde ilk olarak görünmez rakibini kin dolu bakışlarla aradı. Ve gerçekten, köşede, yumuşak hasır koltuklarda hepsi birlikte oturuyorlardı, ince saman çubuklardan viski ve sodayı emerek, tembelliğin keyfini çıkaran toplulukta neşeli bir konuşma yapıyorlardı: Karısı, kızı ve vazgeçilmez üçlü. “Hangisiydi O? Hangisiydi?”, diye düşündü sıkıntıyla, yumruğu ağır topuzu bastırıyordu. “İçlerinde hangisinin şakağına patlatacaktı?... Kime?... Kime?” Ama Erna huzursuzca arayışını yanlış anlayarak çoktan fırlayıp kalkmış, karşısına dikilmişti. “Babacık, buradasın! Seni her yerde aradık. Seni düşündüm, Bay Medwitz bizi Fiat’ıyla aldı, bütün göl boyunca Desenzano’ya kadar gideceğiz.” Aynı anda sanki davet için teşekkür etmesini istercesine onu nazikçe masaya doğru çekiyordu.

Baylar nazikçe ayağa kalkmışlar ve ona ellerini uzatmışlardı. Yaşlı adamsa titriyordu. Ancak kızının sıcak varlığının bu sakinleştiriciliği uyuşturarak ve yumuşakça elini kolunu bağlamıştı. Çaresizlik içinde birbiri ardına sunulan elleri tuttu sonra bir sigara yakıp öfkeden dişlerini sıkarak sessizce oturdu. Onun gelmesiyle kesilen konuşma kanatlanıp Fransızca yapılan konuşmalarla kabına sığmayan bir neşe içinde çok sesli olarak havalandı.

Yaşlı adam suskun ve çekingen oturuyor ve meyve suyu kahverengi dişlerinin arasından aşağı akarken sigarasını ısıırıyordu, “Haklısınız... haklısınız”, diye düşündü. “Yüzüme tükürülmeli... Onlara bir de elimi uzattım!... Her üçüne de... onlardan birinin alçak herif olduğunu bilmeme rağmen, onunla aynı

masada sakince oturuyorum... onu yere sermeden, hayır, onu yere sermeden, bana gülümsediğinde nazıkçe elimi ona uzatıyorum... Ben burada değilmişim gibi konuşmayı benden alıp başka tarafa nasıl da götürüyorlar!... yerin altındaymışım gibi... Ve aynı anda her ikisi de Erna ve annesi Fransızcadan bir kelime bile anlamadığımı biliyorlar... her ikisi biliyor, orada otururken komik bir duruma düşmemem için hiçbirisi bana laf olsun diye bile bir soru sormuyor... onlar için havayım, hava... can sıkıcı bir takıntı, yük olan bir şey, rahatsızlık veren... ondan utanılan ve sadece para kazandığı için uzak tutulmayan bir şey... Para, para, bu kirli acımasız, onunla kızımı ve annesini bozduğum para... Tanrı'nın lanetlediği bu para... bana bir söz bile söylemiyorlar, karım, kendi kızım, sadece bu avareleri, bu pürüzsüz cilalanmış züppeleri görüyorlar... Gıdıklanmış gibi nasılda onlarla gülüyorlardı... Ya ben, burada oturmuş bunların hepsine katlanıyor, gülüşmelerini dinliyor ve hiçbir şey anlamıyorum ve yumruğu patlatmak yerine ancak oturuyorum... Onlar gözlerimin önünde çiftleşmeye başlamadan önce bastonla onları pataklayıp birbirinden ayırmak varken... Her şeye ben müsaade ediyorum... orada suskun oturmuş, aptal, aptal, korkak, korkak, korkak..."

"İzninizle", diye soruyor aynı anda İtalyan subay zorlayan Almancasıyla ve çakmağı alıyor.

Yaşlı adam kabına sığmayan düşüncelerinden dolayı ürküüp ayağa kalkmış ve bundan haberi olmayan subaya hiddetli bir şekilde dik dik bakmıştı. Öfke hâlâ içini yakıyordu, bir an eli sopayı iyice sıktı, ağız tekrar küçümsemeyle büzülüp gerildi ve anlamsız bir gülümsemeyle yayıldı: "Oh, izin veriyorum", diye tekrarladı ve ses dokunarak çatallaştı. "Kesinlikle izin veririm, he he... her şeye izin veririm... ne isterlerse... he he... her şeye izin veririm... sahip olduğum her şeyi emirlerine sunarım... Benden her şey için izin alınabilir.."

Subay ona yadsıyarak baktı. Dili bilmediğinden, bir şey anlamasa da bu sırttan yamuk gülüş onu huzursuz etmişti. Alman

olan Bey farkında olmadan fırlayıp kalkmış, her iki kadın kireç gibi bembeyaz – bir an için aralarındaki hava buz gibi olmuş ve çakan şimşekle ardından gürleyen gök gürültüsünün arasındaki kısacık boşluktaki gibi hareketsiz kalmıştı.

Ancak daha sonra vahşice zorlama gevşemiş, baston sıkan avuçtan kurtulmuştu. Yaşlı adam dayak yemiş bir köpek gibi geri çekilip sinmiş ve kendi atılganlığından ürkmüş, mahcup bir şekilde kısa kısa öksürmüştü. Erna telaşla utandırıcı gerilimi gidermek için kesilen konuşmayı yeniden başlattığında, Alman Baron gayretli dinginliği ile açıkça karşılık vermiş ve böylece çok az bir süre kesilmiş olan lakırdı tufanı kaygısızca tekrar başlamış oldu.

Yaşlı adam tamamen yabancılaşmış bir halde gevezeliğin ortasında kalmıştı, uyuduğu sanılabilirdi. Heybetli baston elinden düşmüştü, amaçsızca aynı yerde gidip geliyordu. Ellerin arasında tuttuğu başı daha da aşağı kaymıştı. Ama artık hiç kimse dikkat etmiyordu ona: Onun suskunluğunun üzerinden tatlı tatlı konuşmaların rüzgârı uğuldayarak esip gidiyor, bazen yakası açılmadık espriler kahkaha köpükleri saçarak yükseliyordu; ama o, dipsiz karanlığın içinde kaybolmuş hareketsiz, utançtan ve sancıdan boğulmuş yatıyordu.

Üç bey ayağa kalkınca Erna telaşla onları takip etmişti ve arkasında daha yavaş bir şekilde anne; neşeyle önerilere uyarak yandaki müzik odasına gittiler ve önlerindeki uyuklayana bir teklif yapmaya ihtiyaç duymamışlardı. Etrafını aniden saran boşluktan etkilenip, gece battaniyesi üzerinden kaydığında çıplak bedenini yalayan soğuk cereyanla üşüyünce uykudan aniden uyanan biri gibi, uyandı hemen. Otomatik olarak bakışları boş koltukları dolaştı; ama o esnada yandaki piyanonun olduğu salondan cılız bir çığlık gibi jazz müziğinin sesi geliyor, gülüşleri ve coşturan bağırışları duyuyordu. Yan tarafta dans ediyorlardı. Evet, dans ediyorlardı, devamlı dans etmek, onlar sadece bunu yapabilirlerdi. Kanındaki vahşi gene uyanmıştı, devamlı azgınca kızarana kadar birbirine sürtünmek. Dans etmek akşamları,

geceleri ve güpegündüz, tembeller, kaldırım mühendisleri bu şekilde kadınları emirleri altına alıyorlardı.

Öfkeli bir şekilde tekrar dayanıklı bastonu yakaladı ve arkalarından sürünerek gidip kapının yanında dikildi. Alman centilmen binici, piyanonun başında dans edenleri görmek için yarı dönük oturmuş, tahminen Amerikan popüler bir şarkıyı ezberden tuşluyordu. Erna subayla dans ediyor, anne, hantal ve kuvvetli, sap gibi Conte Ubaldi'yi zorlanmadan ileri geri itiyordu. Ama yaşlı adam gözünü Erna ve kavalyesine dikmişti. Bu yaratık sanki büsbütün ona aitmiş gibi, ellerini tazı gibi hafif ve okşarcasına kızının nazik omuzuna koymuştu! Bedeni sallanarak, kendini vererek, âdeta vadederek nasılda onun bedeninin ardından gidiyor, onun gözlerinin önünde nasıl da güçlkle zapt edilen tutkuyla birbirinin içinde büyüyorlardı. Evet, o oradaydı, O. – Çünkü sel gibi akan bu iki bedende görülen o ki bir birini tanıma, kana işleyen bir birliktelik alevleniyordu. Evet, o buydu, o. – sadece o olabilirdi, yarı kapalı olmasına rağmen taşan, sıcak bir keyif hatırlatarak yansıyan gözlerinden okumuştunu. – Bu oydu, şu anda incecik dalgalanan elbisenin içinde yarı şeffaf gizlenen şeyi, onun çocuğunu en sonunda yanıp tutuşarak sarmalayıp sözünü geçiren hırsız! Bilinçsizce onları ayırmak için yaklaştı. Ama her hareketiyle ritme, baştan çıkaran, kavalyesinin hissettirmeden yönlendiren baskısına uyan kızı onu fark etmemişti. Islak açık ağzıyla enseye dayanan baş; tam bir sarhoşluk içinde kendinden geçmiş, müziğin hafif temposunda gevşemiş; mekânı, zamanı hissetmeden ve insanları, titreyerek nefes nefese soluyan, öfkenin muhteşem cazibesinde kan oturmuş bakışlarını ona dikmiş yaşlı adamı görmeden, salınıyordu kızı. Sadece kendisi vardı onun için, kendi genç uzuvları, soluk soluğa bırakarak hızla döndüren dansın melodisini tam bir uyum içinde takip ediyordu. Yalnızca kendisini, bir nefes yakınlığındaki bir erkeğin onu arzu ettiğini, güçlü kollarıyla onu sarmaladığını hissediyordu, arzuyla yanan dudakları ve kendini vermenin çekici

arzusuyla onun üzerine atlamaktan kendini korumak zorundaydı. Ve tüm yüreğiyle sarsılan yaşlı adam sihirli bir şekilde bütün bunları görüyor, dans kızı ondan uzaklaştırdığında, ona sonsuza kadar yok olmuş gibi geliyordu.

Birdenbire bir tel kopmuş gibi müzik ritmin ortasında kesilmişti. Alman Baron fırlayıp kalktı: “Assez joué pour vous”, diye güldü. “Maintenant je veux danser moi même²” Herkes coşkuyla bunu onaylayınca, dansın heyecanlı ikilisi rahatça dalgalanacağı bir birlikteliğe göre ayrıldı.

Yaşlı adam tekrar kendini toparlamıştı: Şimdi bir şey yapmalı, bir şey söylemeliydi! Öyle beceriksizce, öyle acınası bir halde bir işe yaramadan orada olmak yerine! Harcadığı çabasından ve memnuniyetin sıcaklığından birazcık soluklanarak karısını yokladı. Öfkesi onu ani bir karar vermek zorunda bırakmıştı. Karısının yoluna çıkıp; “Gel”, diyerek soludu sabırsızlıkla. “— Seninle konuşmak zorundayım.”

Eşi ona şaşkınlıkla baktı: Ter damlaları alnını nemlendirmiş, gözleri şaşkın şaşkın bakıyordu. Ne söylemek istiyordu ki? Şu anda neden rahatsız ediyordu? Dudaklarında kaçamak bir söz şekildendi; ama o anda onun davranışında öylesine ürküten, öylesine tehlikeli bir şey vardı ki, eskiden yaşanan korkunç patlamaları aniden hatırlayarak, isteksizce onu takip etti.

“Excusez, messieurs, un instant!”, önce beylerden özür dileyerek dönmüştü. “Onlardan özür diliyor.”, diye düşündü için için öfkelenerek. “Masadan kalktıklarında benden hiç özür dilemezlerdi. Onlar için bir köpekten farklı değilim, ortalıklarda dolanan ayak bağı ancak. Ama haklılar, ben bunlara katlandıkça haklılar.”

Karısı sert bir şekilde yukarı kaldırdığı kaşlarıyla bekliyordu; öğretmeninin önündeki bir öğrenci gibi titreyen dudaklarıyla

¹ Senin için yeterince dans ettik. Fran. çev. notu.

² Şimdi kendim için dans etmek istiyorum. Fran. çev. notu.

³ Beyler, affedersiniz bir dakika. Fran. çev. notu.

la onun önünde durdu yaşlı adam. “Ne vardı?”, nihayet kadın ona meydan okuyordu.

“İstemiyorum... istemiyorum...”, diye kekeledi hoyratça. “İstemiyorum, siz... sizin bu insanlarla münasebette bulunmanızı istemiyorum.”

“Hangi insanlarla?”- bilerek anlamıyormuş gibi yaparak, sanki onu incitmiş te gücenmiş gibi bakışlarını kaldırmıştı.

“Oradakilerle.” -Eğik başını hışım gibi müzik odasına doğru sallamıştı-, “Bana uygun değil... istemiyorum...”

“Niye ki?”

“Her zamanki gibi engizisyonda yargılar gibi bir tonda.”, diye düşündü içi yanarak, “Sanki hizmetçisiymişim gibi.” ve heyecanla kekeledi: “Sebeplerim var, belirli sebeplerim var... Bu bana uymuyor... Erna’nın bu insanlarla konuşmasını istemiyorum... Her şeyi söyleyemem.”

“O zaman çok üzülürüm.”, küçümseyerek reddetmişti. “— Bu üç Bay da harikulâde, mükemmel yetişmiş insanlar, eve gelenlerden daha iyi bir grup.”

“—Daha iyi bir topluluk!... Bu avareler... bu... bu...” ..Öfke giderek daha da dayanılmaz şekilde boğuyordu onu. Ve birdenbire ayaklarını yere vurdu. “İstemiyorum... bunu yasaklıyorum... anladın mı?”

“Hayır”, diye cevapladı kadın soğukkanlılıkla. “Hiç anlamıyorum. Neden çocuğun eğlencesini bozayım ki?”

“Onun eğlencesi!... Onun eğlencesi!...”, bir darbe yemiş gibi yüzü kızararak sendeledi yaşlı adam, alnında ter damlaları akıyordu —Eli boşluğa uzanıp dayanmak ya da vurmak için bastonu aradı. Ama onu unutmuştu. Bu onu kendine getirdi. Hakkından gelmeliydi. — Sıcak bir dalga aniden kalbinin üzerini yaladı. Karısının elini yakalamak isteğiyle yaklaştı. Sesi kısılmıştı neredeyse dilenci gibiydi. “Sen beni anlamıyorsun... asla kendim için istemiyorum... sizden yalnızca bunu rica ediyorum... Bu yıl-

lardan beri ilk ricam: Buradan gidelim... Floransa'ya, Roma'ya, nereye isterseniz, hepsi bana uyar... Her şeyi siz belirleyin, tamamen isteğinize göre... sadece buradan gidelim, sana rica ediyorum... gidelim...yalnızca...gidelim... bugün... ben... daha fazla dayanamayacağım... yapamayacağım.”

“Bugün?”, şaşkın ve aksi bir şekilde kaşlarını kaldırarak; “Bugün yola çıkmak? Bu komik fikir de nereden çıktı... Sadece bayları sempatik bulmadığın için mi? Mutlaka onlarla görüşmelisin.”

Hâlâ orada ellerini yalvarır gibi kaldırmış duruyordu. “Buna dayanamam, sana söyledim... yapamam, yapamam. Rica ederim daha başka şey sorma bana... ama sanırım, buna dayanamayacağım... yapamam. Bir defa olsun hatırım için bir şey yap, bir kere benim için...”

Karşı tarafta piyano tekrar çalmaya başlamıştı. Kadın bakışlarını kaldırdı, inadına rağmen bu feryattan etkilenmişti; ama adam inanılmaz bir şekilde nasıl da komik görünüyordu, küçük şişman adam, yüzü bir yumruk yemiş gibi kızarmış, gözler şaşkın ve şişmiş, kısa kollarıyla eller titreyerek boşluğa kalkmıştı: Onu böyle acılar içinde duruyor görmek, utandırıcıydı. Şefkat duygusu sözün içinde donup kalmıştı.

“Bu mümkün değil”, eşi kararını vermişti, “Bugün için onların yurt dışına gitme davetini kabul ettik... ve yarın üç hafta için kiraladığımız yere gitmek üzere yola çıkıyoruz... Komik duruma düşülür... Bu hareket için ufacık bir sebep görmüyorum... ben burada kalırım Erna'da...”

“Ya ben gidebilirim değil mi?... burada rahatsızlık veririm... sizin eğlenenizi bozarım.”

Bu boğan feryatla sözün ortasında cümleyi biçmişti. Onun basılmış hantal bedeni şaha kalkmış, elleri yumruk olmuştu, alnında öfkenin damarı tehlikeli şekilde titriyor, hâlâ bir şeyler söylemeye veya bir çıkış yapmaya çalışıyordu. Ama birdenbire

ani bir hareketle döndü, daha da hızla hantal bacaklarıyla aceleyle çıkarken merdivenin yukarısına bakarken düşen biri gibi merdivene kapaklandı.

Yaşlı adam süratle soluyarak basamakları çıktı: Artık sadece, kendini zapt etmek, sinirlerini yatıştırmak, bir saçmalık yapmamak için odada yalnız olmalıydı. Üst kata çoktan varmıştı bile, o anda —içerde kor halinde bir pençe iç organlarını parçalamaktaydı.— aniden duvarın yanında kireç gibi bembeyaz sendeledi. Oh, bu çılgın, yanan- yoğrulan sancı; yüksek sesle bağırmmak için dişlerini sıkmaq zorundaydı. Perişan olan beden inleyerek kıvrılıyordu.

Hemen kendisine ne olduğunu anladı: Safra kesesi spazmı, şu korkunç nöbetlerden biri, son zamanlarda ona sık sık azap çekti-renlerdendi, ama asla bu seferki gibi şeytani bir işkence olmamıştı. Sancısının ortasında doktorun; “Heyecanlanma” dediğı aklına geldi. Ve ağrının ortasında hâlâ kendisiyle kin dolu bir şekilde alay ediyordu. “Heyecanlanma demek kolaydı... Bay profesör, nasıl heyecanlanmayacaksın göster bakalım, şayet... oh... oh...”

Yaşlı adam inim inim inleyerek yanıyor, azap çeken bedenindeki görünmez pençe deşelemeye devam ediyordu. Bin bir zorlukla salonun kapısına kadar süründü, iterek kapıyı açtı ve şezlongun üzerine yıkılırken dişlerini mindere geçirmişti. Yatınca sancısı biraz azaldı, sıcak iğneler artık o kadar çok iç organlarındaki zalim yaralara batmıyordu. “Pansuman yaptıracaktım.”, diye hatırladı, “Damla kullanmak, iyi gelebilirdi.” Ama ayağı kalkmasına yardım edecek hiç kimse yoktu orada, kendisinin de diğer odaya kadar gidecek veya zili çalacak hiç gücü kalmamıştı.

“Hiç kimse yok.”, diye düşündü içi yanarak, “Bir köpek gibi gebereceğim... neyin acı verdiğini biliyorum, bu safra kesesi değil... içimde büyüyen ölüm bu... biliyorum, ben darbe yemiş bir adamım ve profesörler, kürler bana yardım edemez... altmış beş yaşında artık sağlıklı olunmaz... Beni delip geçeni, içimi deşen

şeyi biliyorum, ölüm bu ve bana kalan birkaç yılı daha yaşayamam, ölmeliyim, bana düşen ölmek artık... Ama ne zaman, ben ne zaman yaşadım ki?... Kendim için, kendim için yaşadım mı ben? Yaşam için yaptığım yalnızca para kazanmak için çabalamak, para, para sadece başkaları için ve şimdi bana kim yardım ediyor? Genç kız olarak aldığım bir karım var, gözünü bende açtı ve bana bir çocuk verdi, senelerdir aynı yatakta aynı nefesi paylaşıyoruz... ya şimdi, nerede? Artık yüzünü tanıyamıyorum, sesini tanıyamıyorum...benimle bir yabancı gibi konuşuyor ve benim hayatımı, hislerimi ve acılarımı hiç düşünmüyor... seneden seneye bana yabancı oldu... Nereye gitti bunlar, nereye? Sahip olduğumuz çocuk kucaklarda gezinirken artık bir yetişkin... Burada, bir insana bahşedilenden daha neşeli, daha mutlu yeni bir yaşama başlanacağını sanıyordum, burada ölünmez ki... O bazen geceleri çıkıp gidiyor ve erkeklerin kucağına atılıyor... Yapayalnız öleceğim, tek başıma... Çünkü diğerleri için ben çoktan öldüm... Tanrım... Tanrım... asla böyle yalnız ölmek istemezdim... ”

Pençeler ara sıra hiddetle saplanıyor ve sonra tekrar gevşiyordu... Ama başka bir ağrı daha da derinleşerek şakakları zonklatmakta devam ediyordu; düşünceler, bu sert, bu dokunaklı, merhametsiz sıcak çakıl parçaları başına batıyordu: Artı düşünmek yok, düşünmek yok! Yaşlı adam gömlek ve yeleği çıkarıp attı. – Giydiği gömleğin altındaki tombul bedeni hantal ve şekilsiz titriyordu. Elini ağrıyan yerine dikkatlice bastırdı. “Ağrıyan şey sadece benim”, diye düşündü, “Yanan canın bu parçası yalnızca benim... ve içerdedeşelenen şey, hastalığım ölümüm sadece bana ait... sadece bu benim... Bu işadamlarının konseyi demek değil, karıma ait değil ve çocuğa ve paraya ve eve ve bir işe ait değil... sadece parmaklarımla hissettiğim gerçek; benim bedenim ve onun içindeki sıcaklık, içerdeki acı veren şey... Diğer her şey çılgınlık, artık hiçbir anlamı yok... Çünkü acı veren şey, yalnızca benim canımı yakıyor... endişeler, sadece benim endişem... onlar artık beni anlamıyorlar ve ben

onları anlamıyorum... tamamen yalnız kendimle baş başayım, bunu asla hissetmemiştim... Ama şimdi nerede olduğumu biliyor ve içime işleyen ölümü hissediyorum, artık çok geç, altmış beş yaşında gebermeye az kaldı, diğer yanda onlar dans ediyorlar ve gezmeye gidiyorlar ya da etrafta dolaşıyorlar, bu namussuz kadınlar... Artık sadece bana teşekkür bile etmeyen ve bir saatlerini bile benim için ayırmayan onlar için yaşadığımı biliyorum. Ama onlardan bana ne... onlardan bana ne... neden beni düşünmeyenleri düşüneyim ki?... Onlardan merhamet dilenmektense, en iyisi geberip gitmek... onlardan bana ne..."

Yavaş yavaş, adım adım gerileyerek ağrı onu bırakıyordu: Artık bu korkunç el, öyle pençe gibi, öyle yakarak acı çekenlerin içine dalmıyordu. Lâkin bunaltan bir şey kalmıştı, ağrıdan başka bir şey hissedilmeyen, içeride tüneller açmak için yabancı bir şey bas-kı yapıyor ve zorluyordu. Yaşlı adam kapalı gözlerle yatıyor ve bu yavaş felakete sürüklenişi ve tükenişi dikkat kesilmiş dinliyordu: İçine kapanmış bedenindeki bir şey liflif gevşiyor ve çözülüyorken, bu garip güç önce sivri sonra küt bir aletle içini oyuyormuş gibi geliyordu ona. Ancak artık o kadar vahşice parçalanmıyor, çok fazla acı da vermiyor, bir şey için için yanarak orada içinde yavaşça çürüyordu ve yavaş yavaş ölmeye başlamıştı bile. Yaşadığı her şey, sevdiği her şey, bu yiyip bitiren alevde geçip gidiyordu, kayıtsızlığın ılık çamuruna kurumuş ve kömürleşmiş olarak düşmeden evvel kapkara yanıyor ve kömürleşiyordu. Kendisi böyle yatarken ve tutkulu bir şekilde hayatını düşünürken, bir şeyler olduğunu sıkıntıyla seziyordu, olan bir şey vardı. Bir şey sona eriyordu. Neydi bu? Kendi içini dinliyor, kulak kabartıyordu.

Ve kalbinin çöküşü yavaş yavaş başlamıştı...

Yaşlı bir adam, loş bir odada gözleri kapalı yatıyordu. Kâh uyanıyor, kâh kendisini rüyada hissediyor ve uykuyla uyanıklık arasında, karışık duygular içinde olduğu görülüyordu. Ona; bir yerdeki ıslak, (onun bilmediği ağrı yapmayan bir yaradan gelebilirdi) sıcak bir şey hafifçe içeriye sızıyor, sanki kendi kanı damlı-

yor gibi geliyordu. Acı vermiyordu, bu görünmez akıntı kuvvetli değildi. Sadece gözyaşları gibi yavaş yavaş akıyor, çiseleyerek ve ılık damlalar halinde aşağı iniyor ve her biri kalbin ortasını dağlıyordu. Ama kararan kalp ses vermiyor, sessizce bu yabancı akışı kendi içine emiyordu. Bir sünger gibi içine çekişyle giderek daha da ağırlaşp kabarıyor ve göğsün dar kafesinde ısırap veriyordu. Yavaş yavaş kendi dolu ağırlığıyla dolmuş, iyice dolmuş, hafifçe aşağıya çekmeye, ağı genişletmeye, gerilen kasları çekiştirmeye başlamıştı, daha da ağırlaşarak bastırıyor ve sancılı kalbi, kendi ağırlığıyla çok güçlü bir şekilde aşağı itiyordu. Ve şimdi (ne kadar acı vericiydi!) zorlukla çözülmüş batmaya başlamıştı. Ani bir çekme, bir yırtılma olmadan tamamen yavaş etin liflerinden ayrılmıştı. – Tamamen yavaş, bir taş gibi, düşen bir meyve gibi değil; hayır bir sünger gibi, nemi iyice emerek daha derine batıyor, giderek daha da aşağılardaki bir gevşekliğe, bir boşluğa, aşağıdaki kendisi dışındaki hayali bir yere, geniş sonsuz bir geceye dalıyordu. Ve bir anda bu kavurucu azap içindeki kalbin olduğu yerde korkunç bir sessizlik olmuştu: Oradaki bir şey açılmıştı boş, endişe verici ve soğuk. Artık vurmuyor, artık damlamıyordu; içerisi tamamen sessizleşmiş, ölmüştü. Bir tabut gibi içi boş ve siyah bu suskun ve anlaşılmaz hiçliğin etrafında titreyen göğüs kubbe gibi kabarmıştı.

Bu hayali duygu öyle kuvvetli, öyle derin bir karmaşıklık içindeydi ki, bir anda yaşlı adamın aklına kalbinin yerinde olup olmadığı düşüncesi gelince otomatik olarak göğsünün sol tarafını tutmuştu. Ama Tanrı'ya şükür! Orada bir şey bastırıldığı parmakların altında boğuk ve ritmik atmaktaydı, ancak bu yalnızca boşlukta kalan içi boş bir vuruştu ve kalbi yok olmuş gibiydi. Çünkü garipti: Bir anda ona kendi bedeni kendinden uzaklaşmış gibi gelmişti. Artık sancı onu tüketmiyor, hiçbir anı işkence görmüş sınırları titretmiyordu, içerde her şey susmuş, donmuş ve taşlaşmıştı. “Bu nasıl bir şey?”, diye düşündü, “Daha biraz önce o kadar çok işkenceye maruz kalmıştı, daha biraz önce içerde hâlâ

sıcaklığı olan aşırı bir zorlanma vardı, daha biraz önce her lifi titriyordu. Bana ne olmuştu ki? Bir oyugu içinde gibi, önceki kıpırtıların olup olmadığına kulak verdi. Ama bu hırıltı ve çağıldama, bu damlama ve vurmalar çok uzaktan geliyordu, —dinledi ve dinledi— hiçbir şey, hiçbir şey tekrar aksetmiyordu. Artık hiçbir şey sıkıntı vermiyor, hiçbir şey feveran etmiyor, hiçbir şey ağrımiyordu: Yanmış bir ağaç oyugu gibi içi boş ve kapkara olmalıydı yüreği. Bir anda ona, sanki kendisi ölmüş veya içinde bir şey ölmüş gibi gelmişti, kanı öylesine iğrenç bir suskunlukla durmuştu. Bir ceset gibi soğuk altında kendi bedeni yatıyordu, sıcak elle ona dokunmaktan korktu.

Yaşlı adam kendi içini dinlemekteydi: Göl tarafındaki çanların saatleri vurduğunda odaya gelen seslerini duymuyordu, her biri daha çok alacakaranlığa bürünmüştü. Gece etrafındaki halka büyüyor, karanlık akıp giden mekândan eşyaları boyuyordu; aydınlık gökyüzü pencerenin dört köşesinde tamamen karanlığa yenik düşmek üzereydi. Yaşlı adam bunun farkına varmadan yalnızca karanlığa gözünü dikmiş, kendi ölümü gibi içindeki boşluğu dinliyordu.

O anda nihayet, yan odadaki gülüşler ve kabına sığmayan neşe kesilmiş, yandaki ışığın alevleri yükselmişti — aralık kapıdan bir ışık sıçradığında, yaşlı adam ürkerek kalktı: Karısı, kızı! Hemen onu burada divanda bulurlarsa ona soru sorarlardı. Telaşla gömleğinin ve yeleğin düğmelerini ilikledi: Onların nöbeti hakkında bir şey bilmeye ihtiyaçları yoktu, onları niye ilgilendirsindi ki?

Ama her iki kadında onu aramıyordu. Gözle görülür bir telaş içindeydiler, gong akşam yemeğine davet etmek için üçüncü defa şiddetle çalmıştı. Anlaşılan bunun için hazırlanmaktaydılar. Kulak kabartan adam açık kapıdan her hareketi duymaktaydı. Şimdi pencere kanatları itilerek açılıyor, hafifçe tıkırdayarak yüzükler lavabolara konuyor, bu anda ayakkabılar zemini gümbürdetiyor ve bunların arasında da konuşuyorlardı; her

kelime, her hece, korkunç derecede anlaşılır dinleyenin kulaklarına gidiyordu. Önce anne - kız beyler hakkında, küçük sürpriz olan yolculuk hakkında konuşup alay ettiler, o anki kendini yıkama ve eğilip kalkma ve temizlik işleri sırasında birbiriyle çarpışarak tökezlemelerinde bütünüyle yavaş ve rahattılar. Bir anda konuşma ona yönelmişti.

“Babam nerede?”, Erna o kadar geç aklına gelmiş olmasının şaşkınlığıyla sormuştu.

“Nerden bileyim ki?” –Bu annenin sesiydi, bir hatırlama bile onun canını sıkıyordu. “Muhtemelen bizi aşağıda salonda bekliyor ve yüziüncü defa Frankfurter gazetesindeki kurları okuyordur– zaten başka bir şeyle ilgilenmez. Haddizatında gölü seyrettiğine de inanıyor musun? Burasını kesinlikle beğenmediğini bugün öğlen üzeri bana söyledi. Bugün, yola çıkmalıymışız.”

“Bugün yola çıkmak mı?... Niye ki?” Bunu söyleyen Erna’ydı. “Bilmiyorum. Onun içinden geçeni kim bilir ki? Grubumuz onun geleneğine uygun değil, baylar gözle görülür şekilde ona hitap etmiyor – muhtemelen onlara hiç uymadığını kendisi de hissetti. Gerçekten utanılacak bir durum, ortalıkta nasıl dolaşıyor, elbiseleri her zaman buruşuk, yaka bağır açık... Onun dikkatini çekmelisin, en azından akşamları birazcık kılık kıyafeti yerinde olmalı, seni dinler. Evet bugün öğleden önce... Yerin dibine battığımı sandım, teğmene çakmak yüzünden nasıl da çıkıştı...”, “Evet, anne... nedendi ki?... Sana sormak istiyordum... Babamın bir şeyi mi var?... onu hiç böyle görmemiştim...gerçekten şok oldum.”

“Ahh, ne olsun ki, keyfi yerinde değil... muhtemelen kur düşmüştür...ya da Fransızca konuştuğumuz içindir... başkalarının eğlenmesine tahammül edemiyor... Sen fark etmedin; dans ettiğimiz esnada, ağacın arkasına saklanmış bir katil gibi, kapının yanında dikilmiş duruyordu... Yola çıkmak! Hemencecik yola koyulmak! Ve sadece bu ona cazip geldiği için... Burasını

beğenmediyse, bizi rahat bırakmalı... ama onun keyfiyle ilgilenmiyorum, ne isterse söyleyip yapabilir.”

Konuşma kesildi bir an. Bu konuşma esnasında akşam hazırlığının da tamamlandığı açıktı: Evet, kapılar açıldı, odadan çıktılar, elektrik düğmesinin sesiyle ışık kapandı.

Yaşlı adam şezlongda sessizce otururken her kelimeyi duymuştu. Ama hiçbir acı vermemesi tuhaftı, hiç üzülmemişti. Bu önceki darbeler ve parçalanmışlıklardı, bu vahşi saat mekânizması, göğüste tamamen sakin duruyordu, parçalanmış olmalıydı. Hiçbir şey o keskin dokunuşa feveran ettirmiyordu. Öfke yok, nefret yok... hiçbir şey... hiçbir şey... Huzurlu bir şekilde düğmelerini ilikleyip merdivenlerden indi ve yabancı bir insan gibi masaya oturdu.

Bu akşam onlarla hiçbir şey konuşmadı, her ikisi yine yumruk gibi sıkılmış bu suskunluğun farkında değillerdi. Vedalaşmadan tekrar odasında dönüp yatağa uzandı ve ışığı söndürdü. Çok sonra karısı hararetli sohbetten dönmüş, kocası yokmuş gibi davranarak soyunmuştu, hemen ardında eşinin ağır tasasız nefes alışını duymuştu.

Yaşlı adam yalnız başına kendi kendisiyleydi, açık gözlerini gecenin sınırsız boşluğuna dikmişti. Yanında karanlıkta bir şey yatıyor ve derin derin nefes alıyordu: Aynı odada aynı havayı paylaştığı bu vücudu hatırlamaya çalıştı. Tanıdığı genç ve ateşli, ona bir çocuk veren bedenle aynıydı, kanının en derin gizemiyle ona bağlanmış bir vücut; eliyle dokunabileceği kadar yakın, bir zamanlar hayatında olan bu sıcaklık ve yumuşaklığı düşünmeye zorluyordu kendini sürekli. Ama ne garipti ki; bu düşünce artık hiçbir heyecan vermiyordu ona. Ve bu nefes alışları, açık pencereden gelen küçük kıyının çakıl taşlarını şakırdatarak yutan met dalgalarının mırıltısından daha farklı olarak dinlemiyordu. Bütün her şey uzak ve cansız, yandaki bir kapıdan daha tesadüfi ve yabancıydı: Bitmişti, bütününü bitmişti.

Hızla titreyerek kalktı: Çok yavaş ve sürünür gibi yandaki kızının odasının kapısına gitti. “Bugün tekrar.” - küçük sıcak bir

batma hissetti cansız denebilecek kalbinde. Kendisi yavaş yavaş tükenmeye başlamadan, sinir gibi bir şey orada bir an titremiş, sonra bu da bitip gitmişti. “Ne isterse yapsın, artık beni ilgilen-dirmiyor!”

Ve yaşlı adam tekrar yatağa uzandı. Karanlık ağrıyan şakaklarını daha yumuşak sıkıyor, mavi serinlik hayırsever bir şekilde kanına damla damla sızıyordu. Ve ardından hafif bir uyku bitap düşen duyguların üzerini gölgeledi.

Kadın sabahleyin uyanınca, eşini paltosunu ve şapkasını giymiş vaziyette bulunca uykulu uykulu; “Orada ne yapıyor-sun?”, diye sordu.

Yaşlı adam dönmeden sakince pijamasını el çantasına soktu. “Biliyorsun ya, geri dönüyorum. Sadece gerekli olanları aldım, diğerlerini arkamdan gönderirsin.”

Kadın irkilerek fırlayıp kalktı. Bu da ne demek oluyordu? Onun sesini bu şekilde hiç duymamıştı; tamamen soğuk, tamamen donuk her kelime dişlerinin arasından çıkıyordu sanki. Her iki bacağına yataktan indirdi. “Sen seyahate gitmek istemiyor musun?... Bekle... biz de geliriz, Erna’ya söyledim.”

Ama o, güçlü bir şekilde kabul etmeyeceğini işaretle belirtti. “Hayır... hayır... Siz rahatsız olmayınız.” Ve etrafa bakmadan ağır ağır kapıya yöneldi. Mandalı aşağı bastırmak için valizi bir an için yere bırakmak zorunda kalmıştı. Ve bu bir saniye içinde titreyerek; binlerce kere sattığı şeylerin örneklerinin olduğu valizi, daha fazla sipariş için yaltaklanan tavsiyeler yaparak geri geri giderken eğilerek verilen selamlarla oradan ayrılmadan önce yabancı kapılara dayadığını hatırladı. Ama artık burada hiçbir iş söz konusu değildi: Öyle selam vermiyordu da artık. Bakmadan, bir söz söylemeden seyahat çantasını tekrar aldı ve kendisiyle daha önceki yaşamı arasındaki mandalı şakırdatarak kaldırdı.

Anne ve kızı ne olduğunu anlamamışlardı. Ama bu ayrılışın dikkat çeken sertliği ve kararlılığı her ikisini de huzursuz

etmişti. Hemen ona; bir yanlış anlama olduğunu zannederek, nerdeyse şefkat dolu, güney Almanya'ya gidişini, seyahati nasıldı? Nasıl varmıştı şeklinde meraklarını ifade ettikleri sorular sordukları ve buradan ayrılmaya her zaman hazır olduklarını tafsilatlı bir şekilde açıkladıkları bir mektup yazdılar. O cevap vermedi. Israrla yazıp telgraf çektiler: Hiçbir cevap gelmedi. Sadece iş yerinden bir mektupla gerekli olduğu bildirilen bir miktarı içeren, kendi eliyle yazılmış bir kelime, bir selam olmadan firma kaşesiyle bir posta havalesi gelmişti.

Böyle açıklaması olmayan ve sıkıntılı bir durum eve dönüşü hızlandırmıştı. Telgrafla bildirilmesine rağmen, kimse istasyonda onları karşılamamış, evde de hiçbir hazırlık yapılmamıştı: Yaşlı adam dağıtmış, hizmetçilerin ilettiklerine göre telgrafi masanın üzerine bıraktırıp, hiçbir talimat vermeden çekip gitmişti. Akşam, yemek masasında otururlarken, sonunda ev kapısının kapandığını duymuşlar: Heyecanla onu karşılamak için fırlayıp kalkmışlardı. O ise sadece onlara sürprizmiş gibi gözlerini dikip bakmıştı –güya telgrafi unutmuştu–, ancak özel duyguları ifade etmeden, kızının sarılmasına lakaytça katlanmış, yemek odasına götürmesine ve anlatmasına izin vermişti. Ama hiçbir soru sormamış, suskun vaziyette sigarasını içmiş, ara sıra çok kısa cevaplar vermiş, bazen de duymamazlıktan gelerek açık gözlerle uyuyormuş gibi yapmıştı. Sonra ağır ağır kalkmış ve odasına gitmişti.

Ve ertesi gün de aynıydı. Huzursuz karısı beyhude yere ağız aramıştı: Ne kadar heyecanla onun içine dokunmaya çalışırsa, o kadar açık şekilde kaçamak cevaplar vermişti. İçindeki bir şey kilitlenmiş, ulaşılmaz olmuş girişe duvar örülmüştü. Hâlâ onlarla masada oturup yemek yiyordu, topluluk içindelerse, zaman sessizlikte daha uzuyor ve kendi içine gömülüyordu. Artık hiçbir şeye yakınlık göstermiyor ve misafirler konuşmanın ortasında tesadüfen gözlerine bakarlarsa, feri kaçmış gözler tamamen sığ bir şekilde ifadesizce onların üzerinden geçip dışarı baktığı için mahcup oluyorlardı.

En yabancısına bile yaşlı adamın artan garipliği dikkat çekici geliyordu. Eski tanıdıkları ona caddede rastladıklarında; yaşlı adamı, şehrin en zenginlerinden birini, bir dilenci gibi duvar boyunca şapkası buruşmuş ve basılmış bir halde sürünürken gördüklerinde gizlice birbirlerini dürtmeye başlamışlardı bile. Sigarasının külü dökülmüş gömleği ile her adımda garip bir şekilde sallanarak ve çoğunlukla alçak sesle kendi kendine mırıldanarak yavaş yavaş yürümesi gariplerine gidiyordu. Ona selam verildiğinde ürkek bakışlarını kaldırıyor, ona hitap edilince konuşanın karşısında boşluğa bakar gibi bakıyor, elini uzatmayı akıl edemiyordu. Önce bazıları yaşlı adamın sağırlandığını ve kelimeleri yüksek sesle tekrarladıklarını söylemişlerdi. Ama bu böyle değildi, aksine iç uykusundan kendini kurtarması için daha çok zaman ihtiyacı oluyor ve konuşmanın ortasında tekrar garip kaybolmuşluğuna dönüyordu. Sonra bir anda gözler sönüyor, telaşla kesiyor ve diğerlerinin sürprizini görmeden, tökezlemeye devam ediyordu. Her zaman sıkıcı bir rüyadan, belli belirsiz kendi kendisiyle meşgul olmaktan fazlasıyla rahatsız olmuş gibi görünüyordu: Orada görülen insanlar artık onun için yaşamıyorlardı. Kimseye bir şey sormuyor, kendi evinde karısının budalaca umutsuzluklarına, kızının mesnetsiz sorularına aldırmıyordu. Gazete okumuyor, konuşulanları duymuyordu; bir kelime bile etmemesi, bir tek soru bile sormamasıyla bir an için onun doğasındaki örtülü kayıtsızlığını açığa çıkarıyordu. Kendi özel dünyası kendisine yabancılaşmıştı: İşinde de aynıydı; bazen büroda ruhsuz ruhsuz mektup yazmak için oturuyor, sekreter bir saniye sonra imzalanmış sayfaları almak için geldiğinde, yaşlı adamı öylece bıraktığı gibi okunmamış mektupları aynı boş bakışlarla hayal kurarken buluyordu. Sonunda orada da gereksiz olduğunu anlayıp uzak kalmayı tercih etmişti.

En garibi ve bütün şehir için en şaşırtıcı olan: Hiç kiliseye gitmeyen yaşlı adamın bir anda dindar olmaya başlamasıydı.

Bundan başka her şeye karşı duyarsızlık içindeydi. Yemek masasına ve randevularına her zaman vaktinde gelmiyor ama hiçbir zaman öngörülen saatte kiliseye gitmeyi ihmal etmiyordu; orada siyah ipek beresini takmış, dua şalı omuzlarında, her zaman aynı yerde, babasından gördüğü gibi yorgun kafasını ileri geri sallayarak ilahi okuyordu artık. Burada kelimelerin, garip ve hüznün verici şekilde etrafında çın çın öttüğü yarı boş mekânda en iyi şekilde kendiyle baş başa kalıyor, burada darmadağın olmuş yüreği farklı bir huzur buluyor, kendi yüreğindeki hüznü teselli buluyordu. Bu arada ölümler içinde dualar okunurken akrabaları, çocukları, bir mevtanın arkadaşının duygulu bir şekilde yapılması gereken görevi yerine getirişini ve devamlı yeni eğilip bükülme ve yalvarıp yakarmalarla ölmüşler için Tanrı'dan rahmet isteyenleri görme fırsatı da oluyordu. Sonra ara sıra uygulanıp gözlerinin bulutlandığı da oluyordu: Bunları yapan son kişi olduğunu da biliyordu. Kimse onun için bir dua okumayacaktı. Ve o huşu içinde mırıldanarak yapılan duaya katılıyor ve sese konsantre olarak kendisini düşünüyordu.

Bir kere böyle karışık duygularla yaptığı yürüyüşten, yolun yarısında yağmur yağmaya başladığı için akşam geç saatlerde geri dönmüştü. Yaşlı adam her zamanki gibi şemsiyesini unutmuş, arabalar ucuz tarife için hazır bekliyorlardı, giriş kapıları ve cam saçaklar hızla boşalan bulutlardan koruyordu, ama damlalar akarken hatırı sayılır şekilde kayıtsızca sallanıp sıçramaya devam ediyordu. Ezilmiş şapkanın üzerinde de bir su birikintisi oluşuyor, damlayan kollar kendi adımlarında bütün suyunu akıtıyordu: O ise bütün bunlara aldırmandan durmadan yavaş yavaş yürümeye devam etmekteydi, insanların terk ettiği caddedeki neredeyse tek kişiydi. Evet, bu şekilde bu lüks içinde özen gösterilen villanın sahibinden daha çok sırlı sıklam ıslanmış boş gezene benzemişti, uzakları aydınlatan ışıyla bir otomobil dikkatsiz yayaların üzerine sulu çamuru fışkırtarak yanında zınk diye durduğunda, evinin

girişine neredeyse ulaşmıştı. Kapı ardına kadar açılınca elektrik ışığıyla aydınlanan Coupé den karısı inmiş, onun arkasında şemsiye ile maskelenen kibar bir ziyaretçi ve ikinci bir adam; kapının önünde neredeyse çarpışacaklardı. Kadın onu görmüş ve onu bu halde sırlı sıklam, sudan çıkmış bir bohça gibi eciş büçüş görünce, bilinçsizce bakışlarını kaçırmıştı. Yaşlı adam hemen misafirlerin önünde ondan utandığını anladı. Ve hiçbir harekette bulunmadan, hiç öfkelenmeden bir tanıştırma durumunda eşini utandırmamak için, bir yabancı gibi birkaç adım ötedeki hizmetlilerin merdiveni-ne yönelmiş; Oradan da alçakgönüllülükle içeri kıvrılmıştı.

Bu günden sonra yaşlı adam kendi evinde her zaman bu merdiveni kullanacaktı: Burada diğerleriyle karşılaşmayacağından emindi. Burada kimseyi rahatsız etmiyor, kimse de onu rahatsız etmiyordu. Öğünlerini de onlardan ayırmıştı.— Yaşlı bir hizmetçi yemeği odasına getiriyordu; bir kere karısı ve kızı onu zorlamaya çalıştıklarında anında sıkılğan ve yenilmez bir karşı duruşla tavrını sürdürmüştü. Sonunda onu kendi haline bırakmışlar, ona soru sorma alışkanlığından da vazgeçmişlerdi, zaten o da onlara hiçbir şey sormuyordu. Sık sık onların gülüşlerini ve yabancı mekânların duvarlarından sızan müzik sesini, dışardaki arabaların evin önüne gelişlerini ve hava kararana kadar çakılların gıcırdayışlarını duyuyordu. Hiçbir şey umurunda değildi, bir kere bile pencereden bakmamıştı, onu neden ilgilendirsindi ki? Sadece köpek ara sıra yukarı geliyor ve unutulmuş yatağın önüne uzanıyordu.

Çürümeye başlayan kalbinde hiçbir şey ona acı vermiyordu, ama içerde bedeninde kapkara kurtçuklar eşelenmeye devam ediyor ve titreyen etini kanatarak koparıyorlardı. Nöbetler haftadan haftaya daha da artmış sonunda çektiği azap acil olarak doktor desteğini gerektirmiş, özel olarak muayene olmuştu. Profesör onu ciddi olarak muayene etmiş ve ameliyatın kaçınılmaz olduğunu söylemişti. Ama yaşlı adam bundan ürkmeden sıkıntılı bir şekilde gülümsemişti. Tanrıya şükür artık her şey sona erecekti. Ölümle her şey sona erecekti, artık ölüm ona güzel geliyordu.

Doktorun yakınlarına tek bir laf bile etmesine izin vermedi, belirlenen güne kendini hazırlıyordu. Son olarak işyerine gitti, (Artık onu hiç kimse beklemediği için kendisinin gördüklerine bir yabancıya bakar gibi bakmışlardı) otuz yıl, bütün yaşamında kendini binlerce kere bezgin bir şekilde bıraktığı siyah deriden koltuğa bir kere daha oturup çek defterinin bir sayfasını kilisedeki cemaat başkanını çok şaşırtacak bir miktarla doldurdu. Hayır işleri ve defin için kullanılacaktı bu miktar, bu şekilde diğerlerine borçlu kalmayacaktı, çabucak kendisini dışarı attı, o telaşla şapkasını da unutmuştu, ama onu almak için geri dönmedi. Ve böylece çıplak kafası ve hasta gibi sarı, kırıışmış yüzündeki bakışları kasvetli ağır ağır (insanlar arkasından şaşırarak bakıyorlardı.) kabristana ailesinin mezarlarına gitti. Orada birkaç serseri yaşlı adamı izleyip çok uzun süre bir insanla konuşur gibi yarı çürümüş taşlarla konuşmasına çok şaşırdılar. Sanki geleceğini haber veriyor veya onların hayır dualarını istiyordu. Kimse ne dediğini duymamıştı – sadece dudakları sessizce hareket ediyor ve dua ederken sallanan başı gittikçe daha çok eğiliyordu. Çıkışta dilenciler meşhurları sıkıştırmaya alışkınlardı; çabucak çantasındaki bozuk paraları ve kâğıt paraları karıştırdı ve hepsini dağıttı. O sırada yaşlı kırıışmış bir kadın topallayarak yetişmeye çalıştı ve ardından ona ağlayıp yalvardı. Kafası karışık bir halde her yeri araştırdı –hiçbir şey bulamadı. Yalnız parmağı yabancı ve ağır bir şeye değmişti: Altın bir evlilik yüzüğüydü bu. Belli belirsiz bir şeyler hatırlamıştı– çabucak çıkardı ve şaşkınlık içindeki kadına uzattı.

Ve artık tamamen fakir, iyice boşalmış ve yalnız yaşlı adam olarak bıçağın altına yattı.

Yaşlı adam narkozun etkisinden kurtulunca, doktorlar durumu tehlikeli görüp o sırada ağırbaşlı görünen karısı ve kızını odaya çağırdılar. Etrafındaki mavimsi halkayla göz kapaklarını zorlukla kaldırmıştı: “Ben neredeyim?”, hiç görmediği bir mekânın beyazlığına ve yabancılığına bakıp kalmıştı.

O an kızı ona sevgi vermek için garip, çökmüş yüzün üzerine eğilmişti. Ve birdenbire görmeden etrafını yoklayan göz nurunda tanıdık bir şey titreyerek parladı. Bir küçük ışık göz bebeklerine yükseldi: Bu oydu kızı, sonsuz sevdiği, Erna'ydı, güzel tatlı çocuk! Tümüyle, çok yavaş dudaklar gevşedi – bir gülümseme, kapalı ağızından uzun süredir ayrı kalmış küçük bir gülümseme, dikkatlice yerleşmeye başlamıştı. Ve Erna, bu zahmetli sevinçten sarsılarak babasının kanı çekilmiş yanaklarını öpmek için iyice eğildi.

Ama o anda tatlı parfüm kokusu, ona hatırlamak istemediğini hatırlatmış veya yarı uyuşmuş beyin unutulmuş dakikaları mı hatırlamıştı? – birdenbire yüzdeki mutlu çizgilerde korkunç bir değişim oldu: Dudaklar renksiz bir anda acımasızca direnenek yapıştı, örtünün altındaki eller güçlü bir şekilde çalışıp basılan bir şeyi itiyormuş gibi yukarı kalkmak istedi, yara içindeki beden heyecandan titriyordu. “Git!... git!...”, diye anlaşılması zor... ancak solan dudakların anlayabileceği şekilde kekelemişti. Kaçamıyor olmanın titreyen çizgilerindeki nefret, doktorun kadınları endişeyle yana iteceği kadar korkunç şekilde ortaya dökmüştü. “Hezeyan içinde, sayıklıyor”, diye fısıldadı, “En iyisi onu yalnız bırakmak.”

Her ikisi de zorlukla ayrıldı, iyice gerilmiş çizgiler tekrar solgun boş bir uykulu olma haliyle gevşedi. Nefes hâlâ boğuktu – hayatın ağır havasında göğüs gittikçe daha derinden hırıldıyordu. Ama artık göğüs bu acı insan gıdasını içmekten yorulmuştu. Ve doktor kontrol ederek kalbi eliyle yoklarken, yaşlı adam aç çekmeyi bitirmişti...

BİR KALBİN ÇÖKÜŞÜ, STEFAN ZWEIG'İN
PSİKOLOJİYÉ DUYDUĞU YOĞUN İLGİYİ
YANSITAN ÖYKÜLERİNDEN BİRİDİR. İNSAN
RUHUNUN EN KARMAŞIK DUYGULARINDAN
BİRİ OLAN TUTKUYU OLANCA
CANLILIĞIYLA DİLE GETİREN BİR KALBİN
ÇÖKÜŞÜ, RUH İKİZİNİ LEV TOLSTOY'UN
UNUTULMAZ KAHRAMANI İVAN İLYİÇ'TE
BULDUĞUMUZ YAŞLI BİR ADAMIN,
SALOMONSOHN KARAKTERİNİN
AİLESİNDEN VE YAŞAMDAN
UZAKLAŞMASINI ÖYKÜLER.

ZWEIG'İN EN BEĞENİLEN ÖYKÜLERİ
ARASINDA YERİNİ ALAN BİR KALBİN
ÇÖKÜŞÜ ŞÜPHE, KORKU VE NEFRETLE
ÖLÜME SÜRÜKLENEN BABA
SALOMONSOHN'UN PSİKANALİZİ OLARAK
OKUNABİLİR. SALOMONSOHN
KARAKTERİNİN, PSİKANALİZE SAĞLADIĞI
MALZEMEYLE SIGMUND FREUD'UN VE
ARTHUR SCHNITZLER'İN İLGİSİNİ
ÇERTİĞİ BİLİNİYOR.

#salomonsohn #yaşlılık #psikanaliz #alemtatlıkhya #çilesoyuzma